

# Ilmiöt 2022 – Etna katsoo tulevaan



---

**Tytti Sulander (toim.)**  
**Aki Kangasharju**  
**Antti Kauhanen**  
**Heli Koski**  
**Martti Kulvik**  
**Olli-Pekka Kuusela**  
**Tero Kuusi**  
**Markku Lehmus**  
**Päivi Puonti**  
**Olli Ropponen**  
**Tarmo Valkonen**

---

#### **Suosittelava lähdeviittaus:**

Sulander, Tytti (toim.), Kangasharju, Aki, Kauhanen, Antti, Koski, Heli, Kulvik, Martti, Kuusela, Olli-Pekka, Kuusi, Tero, Lehmus, Markku, Puonti, Päivi, Ropponen, Olli & Valkonen, Tarmo (28.12.2021). ”Ilmiöt 2022 – Etna katsoo tulevaan”.

ETLA Muistio No 103.  
<https://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-103.pdf>

---

#### **Tiivistelmä**

Kolmas koronavuosi 2022 ei käynnisty valoisissa merkeissä omikronmuunnoksen levitessä. Arvioimme kuitenkin koko vuoden 2022 talouskehitystä varovaisen optimistisesti. Suomessa kasvu jatkuu, vaikkakin kuluu vuotta hitaampana. Pandemian hankalin vaihe on alkuvuonna, mutta kesää kohti palveluiden kuluus vauhdittuu uudelleen, ja loppuvuoden näkymä on selvästi kirkkaampi. Samalla paine kestäväen, kasvuystävällisen ja vastasyklisen talouspolitiikan tekemiseen Suomessa kasvaa. Globaalisti vuoden 2022 talouspolitiikan suuri teema on inflaation paluu, mikä juontaa kysynnän elpymisestä, suurista elvytyspaketeista ja vihreästä siirtymästä.

## Abstract

### Phenomena 2022 – A Glimpse into the Future

The third corona year 2022 will not start very brightly as the Omicron variant of COVID-19 continues to spread. However, we are cautiously optimistic about economic development throughout 2022. In Finland, growth will continue, albeit at a slower pace than this year. The most difficult phase of the pandemic is in the early part of the year, but towards the summer, consumption of services will pick up again, and the outlook for the rest of the year is clearly brighter. At the same time, the pressure to pursue a sustainable, growth-friendly and counter-cyclical economic policy in Finland is growing. Globally, the big theme of 2022 economic policy is the return of inflation, which stems from a recovery in demand, large stimulus packages, and a European Green Deal.

KTT **Aki Kangasharju** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen toimitusjohtaja.

KTT **Antti Kauhanen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja ja taloustieteen professori Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa.

KTT **Heli Koski** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja ja Aalto-yliopiston tutkimusjohtaja.

MD, MBA **Martti Kulvik** on Etlatieto Oy:n tutkimuspäällikkö ja Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

Ph.D. **Olli-Pekka Kuusela** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

FT **Tero Kuusi** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusjohtaja.

VTT **Markku Lehmus** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen ennustepäällikkö.

VTT **Päivi Puonti** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija.

VTT **Olli Ropponen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimuspäällikkö, Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen erikoistutkija ja Tilastokeskuksen tutkimuspäällikkö.

YTM **Tytti Sulander** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen viestintäjohtaja.

KTT **Tarmo Valkonen** on Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkimusneuvonantaja.

Ph.D. (Econ.) **Aki Kangasharju** is a Managing Director at ETLA Economic Research.

D.Sc. (Econ.) **Antti Kauhanen** is a Research Director at ETLA Economic Research and a Professor of Economics at Jyväskylä University School of Business and Economics.

D.Sc. (Econ.) **Heli Koski** is a Research Director at ETLA Economic Research and a Research Director at Aalto University.

MD, MBA **Martti Kulvik** is a Chief Research Scientist at Etlatieto Oy and a Researcher at ETLA Economic Research.

Ph.D. **Olli-Pekka Kuusela** is a Researcher at ETLA Economic Research.

Ph.D. (Econ.) **Tero Kuusi** is a Research Director at ETLA Economic Research.

Ph.D. (Econ.) **Markku Lehmus** is a Head of forecasting at ETLA Economic Research.

Ph.D. (Econ.) **Päivi Puonti** is a Researcher at ETLA Economic Research.

Ph.D. (Econ.) **Olli Ropponen** is a Chief Research Scientist at ETLA Economic Research, Senior Researcher at VATT Economic Research and a Chief Research Scientist in Statistics Finland.

M.Soc.Sc. **Tytti Sulander** is Head Of Communication and Media Relations at ETLA Economic Research.

D.Sc. (Econ.) **Tarmo Valkonen** is a Research Advisor at ETLA Economic Research.

**Avainsanat:** Talouskasvu, Talouspolitiikka, Inflaatio, Finanssipolitiikka, Raha-politiikka, Ilmasto, Vihreä siirtymä, Ennuste, EU, Euro, Suomi, Sote, Työllisyys, COVID-19, Koronapandemia, Omikron

**Key words:** Economic growth, Economic policy, Inflation, Fiscal policy, Monetary policy, Climate, Green Deal, Forecast, EU, Euro, Finland, Employment, COVID-19, Pandemic, Omicron

## Taustaa

Kolmas koronavuosi 2022 ei käynnisty kovin valoisissa merkeissä omikronmuunnoksen levitessä niin Euroopassa kuin muuallakin maailmassa. Etlän tutkijat katsovat kuitenkin koko vuoden 2022 talouskehitystä varovaisen optimistisesti. Tautitilanteen odotetaan rauhoittuvan kesää kohti, jolloin talousvaikutukset eivät olisi niin dramaattisia kuin 2020.

Epävarmuutta liittyy ensi vuoteen edelleen paljon. Niin talouskehitykseen kuin muuhunkin toimintaan vaikuttaa globaali tautitilanne, ja kysymysmerkkejä ovat mm., poistuuko tai laantuuko koronapandemian aiheuttama häiriö. Entä kuinka hyvin rokotteet toimivat mahdollisia uusia muunnoksia vastaan? Tulisiko kehittyneiden maiden lisätä tukeaan kehittyvien maiden väestöjen rokottamiseksi?

Arvioimme, että yhteiskunnat oppivat vähitellen elämään COVID-19-pandemian kanssa siten, että laajoihin sulkutoimiin on yhä vähemmän tarvetta. Epidemiatilanne tulee kuitenkin edelleen jatkumaan vaikeana kehittyvissä talouksissa, ja uusien varianttien riski jää elämään pitkäksi aikaa, joskin niiden vaikutukset vähenevät taudin lieventyessä. Herääminen yhteisiin rokotetalkoisiin toivottavasti syntyy.

Suurin maailmantalouden kysymysmerkki on Kiinan talouden kehitys. Kiina on ajautunut globalisaation sivuraiteelle sekä tiukan COVID-19-strategiansa että poliittisen kurinpalautusohjelmansa kautta. Samalla keskeinen rakennussektori on ajautunut ylikapasiteettiongelmiin, joista on vaikeaa päästä eroon pelkällä julkisella tuella. Todennäköisempää on kuitenkin maan kasvun vaimeneminen kuin talouskriisiin ajautuminen.

Vuoden 2022 suuri talouspolitiikan teema tulee olemaan kuitenkin inflaation paluu. Se juontaa kysynnän elpymisestä, suurista elvytyspaketeista ja vihreästä siirtymästä. Inflaation kiihtyessä paine keskuspankkien koronostoilille kasvaa – erityisesti, jos inflaatio-odotuksien kasvaminen ei osoita pysähtymisen merkkejä. Samalla rahoitusmarkkinoilla käynnistyy mahdollisesti kivi-liaskin paluu normaaliin, positiivisten korkojen aikaan. Inflaation kiihtymisen myötä kiristynyt rahapolitiikka tuottaa myös riskejä, joista vähäisin ei ole talouskasvun hidastuminen.

## Suomi vuonna 2022

Suomen talousnäkymät vuodelle 2022 ovat enimmäkseen suotuisat lisääntyneestä epävarmuudesta ja rahapolitiikan kiristyksistä huolimatta. Kasvu jatkuu, vaikkakin kuluvaan vuoteen hitaampana. Pandemian hankalin vaihe on alkuvuonna, mutta arvioimme, että kesää kohti palveluiden kulutus vauhdittuu uudelleen ja loppuvuoden näkymä on jo selvästi kirkkaampi. Riskit liittyvät yhä pandemian hallintaan ja toisaalta geopoliittiseen ympäristöön.

Omikronvariantti tuo lisää päänvaivaa niin keskuspankkiireille kuin talouspolitiikan tekijöillekin. On todennäköistä, että variantti aiheuttaa muun muassa satamien sulkemisia Kiinassa, mikä lisää tarjontaketjujen ongelmia. Toisaalta variantti vaikuttaa öljyn hintaan sitä laskevasti.

Kaiken kaikkiaan variantti kuitenkin hankaloittaa tuotantoketjujen toimintaa ja vahvistaa tavaroiden kysyntää palveluihin nähden, minkä johdosta sen vaikutus on todennäköisesti inflaatiota kiihdyttävä.

Keväällä keskustelua tulee Suomessa herättämään myös priorisointitarve ja talouspolitiikan paluu menokehyyksiin. Paine kestävän, kasvuystävällisen ja vastasyklisen talouspolitiikan tekemiseen kasvaa. Keskustelu valtionvelasta siis jatkuu ensi vuonna niin Suomessa kuin muuallakin EU:ssa. Alkuvuodesta 2022 kiinnostus kohdistuu vuoden 2021 valtionvelkatilastoihin – taittuiko julkinen velkaantuminen sittenkin jo vuonna 2021, ja mitä siitä seuraa tuleville vuosille? Loppuvuodesta 2021 kävi ilmi, että valtion menot tulevat jäämään paljon budjetoitua pienemmiksi ja siten myös velanottotarve vähäisemmäksi.

Samalla työvoimapula Suomessa pahenee, mutta kevään kehysriihestä emme odota juurikaan helpotusta tai edes päätöksiä. On muistettava, että Suomi valmistuu kiihtyvällä tahdilla jo kevään 2023 eduskunta-vaaleihin. Päätökset vaikeutuvat, samalla kun ulostulot eri puolilta yhteiskuntaa lisääntyvät hallitusohjelmaan vaikuttamiseksi.

Jotain positiivistakin kehitystä Suomessa ensi vuonna tapahtuu. Datatalouden merkitystä ja datan taloudellisia hyödyntämismahdollisuuksia aletaan ymmärtää yri-

tyksissä entistä paremmin, kun tieto hyvistä, arvonlisää tuottavista käytänteistä ja toimintamalleista leviää. Investoinnit digitalisaatioon ja dataperusteiseen liiketoimintaan kasvavat.

Suomi laatii myös pysyvän järjestelmän yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnan lisävähennykselle, ja t&k-vero-ohjennusta koskeva määräaikainen laki korvataan pysyvällä säädöksellä. Parlamentaarisen TKI-työryhmän raportissa saatiin jo linjaus asiasta joulukuussa 2021.

## Sote herättää kysymyksiä

Yksi monista ensi vuoden epävarmuustekijöistä on sote-uudistus. Onko olemassa mitään keinoa tilkitä tulevia kohoavia kustannuksia, jotka aiheutuvat sote-muutoksesta?

Sote-uudistuksen päätökset liittyvät rahoituksen ja päätösvallan osittaiseen uusjakoon. Uudistuksen terveydenhuollollinen sisältö ja merkitys on käytännössä kokonaan auki. Huolta herättävät niin koronapandemiaa edeltävä terveydenhuollon kehitys kuin COVID-19-pandemian aiheuttamat lisävaikeudetkin. ETLA arvioi sote-lakiuudistuksen lausunnossaan, että kustannusvaikutukset ovat ensimmäisten vuosien aikana kuluja lisääviä. Tutkijamme eivät kyenneet tunnistamaan sote-laissa itsessään mekanismeja, joilla uudistus kykenisi leikkaamaan kustannuskehitystä.

Se ei tarkoita, etteikö kustannuskehitykseen voitaisi vaikuttaa myös kasvua hillitsevästi, mutta lakiuudistus itsessään ei tarjoa tähän ratkaisuja.

Lisäksi pääkaupunkiseudun terveydenhuollon ns. apotti-hanke on edistynyt samankaltaisesti kuin Yhdysvaltojen sekä Euroopan maiden vastaavat uudistukset. Digitaalisuus ei odotetusti ole tuonut säästöjä, eikä digitaalisuuden uskota lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä tarjoavan myöskään merkittäviä hillintäkeinoja terveydenhuollon kustannuskasvulle.

Sote-uudistus johtaa joka tapauksessa Suomen mittakaavassa massiivisiin terveydenhuollon henkilökunta-, tila-, hallinto-, päätäntävalta- ja rahavirtamuutoksiin paikallis-

tasolta valtakunnantasolle asti. Niiden kokonaisvaikutuksen arvioiminen tässä vaiheessa on äärimmäisen vaikeaa, eikä siihen ole käytössä systemaattisia työkaluja.

Poliittinen puhe parempien palveluiden puolesta vaalikentillä muuttuikin nopeasti arkitodellisuudeksi aluevaltuustoissa, kun käsitetään, kuinka ahtaissa rahoitusraameissa ja olemassa olevien instituutioiden rahoituspaineessa päätöksenteko tapahtuu. Poliitikot joutuvat nyt myös ensimmäistä kertaa tilanteeseen, jossa on yhtä aikaa otettava kantaa oman kunnan, oman hyvinvointialueen ja valtiontalouden osittain ristiriidassa oleviin etuihin.

## Työllisyysuudistukset odottavat yhä tuloaan

Pandemianhoito ja rajoitukset ovat vaikuttaneet työmarkkinoihin ja lisänneet osa-aikaista työtä. Odotamme kiinnostuneina, kuinka iso osa nyt osa-aikaisista työpaikoista muuttuu täysipäiväisiksi, ja mitä tapahtuu jo vuosia korkeana pysyneelle työttömyysasteelle.

Työllisyyspolitiikassa ei ehkä saadakaan haluttuja säästöjä aikaan muutoin kuin luovalla kirjanpidolla.

Työmarkkinoilla rakenteet ryskyvät ensi vuonnakin. Metasäteellisuuden ja teknologiateollisuuden osalta sopimuskiistat voivat ratketa jo tämän vuoden puolella, mutta todennäköisesti osin vasta ensi vuoden puolella. Kiinnostavia kysymyksiä ovat palkankorotusten taso, palkankorotusmallit sekä erityisesti muut sopimusten tekstiasiat. Neuvottelukierrokselle on ladattu odotuksia neuvottelujärjestelmän muutoksesta, mutta vielä on liian aikaista arvioida, tapahtuuko merkittäviä muutoksia. Arviointia hankaloittaa myös se, että yrityskohtaisten sopimusten tarkasta sisällöstä ei ole julkisuudessa tietoa. UPM:n sopimukset Teollisuusliiton kanssa ovat kuitenkin julkisuudessa olleiden tietojen valossa muuttuneet huomattavasti aiemmasta.

Keväällä mielenkiinto kohdistuu julkisen sektorin (erityisesti soten) palkkaneuvotteluihin. Ne voivat vielä muodostua hankaliksi, ja poliitikkojen voi olla vaikea olla puuttumatta niihin. Lupaus rahoittaa valtion tuella korkeampia koronapalkkoja on ennakkotapaus tästä.

## EU ja muu maailma vuonna 2022

2010-luvun lopulla alkanut finanssipolitiikan uusi esiinmarssi kohtaa myös uusia haasteita. Niin Euroopassa kuin Yhdysvalloissakin havahduttaneen siihen, että julkisen kysynnän luominen ei ole ratkaisu talouden ongelmiin kuumenevassa taloudessa. Tilaa pitäisi ennemmin antaa markkinataloudelle ja tuottaville yksityisille investoinneille.

Järkevä politiikka suuntaa julkista rahoitusta tarkemmin sinne, missä markkinat epäonnistuvat.

Euroopassa keskustelu yhteisen talouspolitiikan suunnasta jatkuu. Finanssipolitiikan koordinaation uudistustyö etenee, mutta ratkaisevaa yhteistä säveltä yhteisvastuun laajentamista kannattavien ja vastustavien tahojen välillä tuskin löytyy. Uudet FIPO-säännöt rakentuvat mitä luultavimmin vanhojen rakenteiden päälle. Kansallisen riippumattoman valvonnan rooli kuitenkin kasvaa, ja heikosti toimivia elementtejä tullaan riisumaan säännöistä.

Lopullisia ratkaisuja koordinaatio-ongelmiin uudet säännöt eivät kuitenkaan tuo. Ratkaisut vaativat jäsenvaltioiden taloudellisia eroja kaventavia rakenteellisia uudistuksia sekä markkinakuria lisääviä ja maariskejä vähentäviä uudistuksia rahoitusmarkkinoilla.

EU-komissio saa kuitenkin digimarkkina-asetuksen (Digital Markets Act) osalta työn päätökseen ja DMA-asetus astuu voimaan. Tämän seurauksena digijätit joutuvat myös luovuttamaan osan datavarannoistaan muiden yritysten hyödynnettäväksi. Tämä merkitsee sitä, että suomalaisetkin eturintaman datanhyödyntäjät löytävät uusia innovaatio- ja kasvumahdollisuuksia globaaleilla markkinoilla.

Maaialtalouden mitassa teknologiset taloudellinen kilpailu vain kiristyy USA-Kiina-Eurooppa -akselilla, kun Kiina jatkaa erkaantumistaan muista.

Verotuksen saralla uudistustyö on hitaampaa. Epäilemme, mahtavatko OECD:n tai EU:n suuret konsernitaso-

seen verotukseen ja minimiveroon perustuvat veroreformiesitykset edetä ensi vuonnakaan (Pillar One & Pillar Two [OECD] ja BEFIT [EU]).

Mikäli Yhdysvalloissa demokraatit häviävät välivaaleissa, presidentti Joe Bidenin hallinto ei voi enää tehdä merkittäviä politiikkatoimia kautensa toisella puolikkaalla.

### Inflaatio suitsii rahapolitiikkaa

Ensi vuosi ratkaisee, käynnistyykö inflaatio pysyvämminkin vai aletaanko uudelleen pelätä deflaatiota. Inflaatio pitkittyy, jos se leviää Yhdysvalloista maailmalle ja Euroopassakin alkaa selkeämmin kiihtyä palkkojen nousu. Deflaation uhka on puolestaan agendalla, jos nyt nousevat hinnat eivät enää pädekään tarjontakapeikkojen hellittämissä maailmassa ja kilpailu alkaa laskea hintoja.

Yhä laajempaa hyödykkeiden joukkoa koskeva kiihtynyt inflaatio ja alas painunut työttömyysaste antavatkin Yhdysvaltojen keskuspankille Fedille hyvät perusteet lopettaa pandemian takia käynnistetty arvopapereiden osto-ohjelma alkuvuoden aikana ja nostaa samalla ohjauskorkoja. Fed nostaa korkoja jopa kolmesti ensi vuoden aikana.

Euroalueen jonkin verran matalampi inflaatio lisää Euroopan keskuspankin EKP:n liikkumavaraa, mutta rahapolitiikka kiristyy myös vanhalla mantereella, kun arvopaperiostoja vähennetään. Ohjauskorkoja EKP nostaa todennäköisesti vasta vuonna 2023.

Inflaation kiihtymisen myötä kiristytvä rahapolitiikka tuottaa myös riskejä. Liian hitaasti kiristytvä politiikka voi johtaa inflaatiokierteeseen myöhemmin, mutta liian nopeasti kiristytvä politiikka voi hidastaa talouskasvua jo lyhyelläkin aikavälillä. Lisäksi vaarana on pitkään jatkuneen varallisuushintojen nousun korjausliike, kun rahan määrän kasvu hidastuu.

### Vihreä siirtymä ja ilmastopolitiikka

Erityisen keskeiseksi ensi vuonnakin nousee ilmastopolitiikan tukeminen. Toimet päästöjen vähentämiseksi jatkuvat, mutta sillan rakentaminen vanhoista tuotantota-

voista uusiin vie aikaa. Uusille vihreille teknologioille on valtavasti kysyntää, mutta varsinaiset teknologiset ratkaisut laahaavat perässä. Muutos edellyttääkin laajaa yhteistyötä julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä.

EU-maiden kesken etsitään kiivaasti ratkaisua siihen, kuinka rahoittaa talouden vihreää siirtymää vaarantamatta julkisen talouden kestävyyttä – ja menettämättä kansalaisten tukea ilmastonmuutoksen vastaisille toimille. Ehdotuksia on ilmassa jo paljon, mutta lopulta jäsenmaiden yksimielisyys ratkaisee sen, kuinka suuria muutoksia EU:n finanssipolitiikan ohjausjärjestelmään tehdään, ja miltä osin ratkaisuja etsitään kehikon ulkopuolelta, kuten yhteisestä velasta, EU-veroista tai uudesta yhteisestä rahastosta.

Yksimielisyys sääntöuudistuksesta pitäisi löytää ensi vuoden aikana, jos vanhoihin sääntöihin ei haluta enää palata. EU:n finanssipolitiikan säännöt astuvat taas voimaan vuonna 2023.

Vuosi 2022 tuo tullessaan myös lisää EU-taksonomian teknisiä kriteereitä. Siinä missä Suomi ja Ruotsi näyttivät tulleen puulla päähän lyödyiksi metsäasioissa vuonna 2021, samaa tuskin tullaan sanomaan muiden maiden osalta kaasulaitosten ja ydinenergian luokittelusta. Vaikka asiasta kiistellään puolesta ja vastaan, odotamme, että kompromissi muodostetaan piakkoin, ja komissio ehdottaa molempia taksonomian piiriin.

Jälleen jäsenmaat jakautuvat äänestyksessä, mutta lopputuloksena ydinvoima hyväksytään taksonomian jonkin alalokeron piiriin. Lisäksi eräille jäsenmaille jää mahdollisuus luokitella maakaasuinvestoinnit kriteerien mukaisena vaihtoehtona korvaamaan sukupuuttoon kuolevia kivihiilivoimaloita – ainakin siirtymäajanjaksolla.

Kun EU:n päästökauppajärjestelmän hinnat ylittävät 100 euroa per tonni CO<sub>2</sub>, vähähiilisten investointien kannustimet saavat vielä lisää vauhtia. Nyt investointien olisi siis parempi virrata, kun kannustustakin tulee monesta suunnasta.

Sähkön markkinahinta puolestaan pysyttelee poikkeuksellisen korkeana vielä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Kun juuri käynnistetty Olkiluoto 3 ryhtyy vihdoin tuottamaan sähköä valtakunnan verkkoon, tuo se osaltaan helpotusta tulevaisuuden näkymiin sähkömarkki-

noilla. Vaikka tiedossa ei olisikaan samanlainen myrsky kuin ”Winter of Discontent”, niin tämän talven opetuksesta otetaan toivottavasti opiksi EU-maissa – niin energia- kuin geopolitiisestikin.

Vuonna 2022 seurataan myös silmä kovana, missä maissa kääritään hihat ja aletaan istuttaa taimia, jotta tavoite kolmen miljardin (lisäisen) puun istuttamisesta EU:n alueella vuoteen 2030 mennessä saavutetaan. Samalla ehkä kuullaan, mitä käytännössä tarkoittaa tavoite suojella 30 prosenttia EU:n maa- ja merialueista.

## Vielä muutama sana COVID-19-pandemiasta ja epävarmuudesta

Epidemiologisesti vuoden ajanjaksolla on mahdollista, että COVID-19 variantteineen säilyy vaikeasti ennustettavana ja arvaamattomana. Jos näin käy, vaikutukset ulottuvat niin Suomen kuin EU:nkin yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja talouteen.

Voidaan ajatella, että pandemia on joiltakin osin nopeutanut jo ilmassa olleiden ongelmien esiintuloa, ja joiltain osin myös muuntanut ongelmien ilmiä. Yksi merkittävä ongelma on terveydenhuollon ja varhaiskasvatus- sekä opetusalojen henkilöstötilanteen kriisiytyminen. Matalapalkkaisuus sekä suurten ikäluokkien eläköityminen olivat etukäteislaskelmissakin jo verottamassa hoiva-alaa, joten nyt COVID-19-pandemian tuoma raju lisäkuormitus on ikävä ja odottamaton lisäisku alalle. Työvoimapula pakottaa konkreettisiin toimiin mm. maahanmuuton lisäämiseksi.

COVID-19-pandemian ohessa tullut ylimääräinen rasite on erityisesti loppuvuonna 2021 vakavoitunut väestön uudenlainen kahtiajakautuminen (rokotetut vs. rokotamattomat) niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Konkreettisimpana kärjistymänä tästä voi nähdä kansallisten rokotepakotteiden herättämät levottomuudet. Vastakkain on asetettu mm. hyvinvointivaltio ja yksilön oikeudet. Tuntuu todennäköiseltä, kenties jopa väistämättömältä, että tilannetta ratkotaan vielä ensi vuoden puolellakin.

Asetelmaan sisältyy merkittäviä epävarmuustekijöitä, ja epävarmuudella itsessään on taipumus huonontaa kansantalouden kehitystä. COVID-19-elvytysrahoitus ja finanssipolitiikan rajalliset vaikutusmahdollisuudet tuovat yhtälöön ylimääräistä vaikeusastetta.

Ensi vuotta ennustettaessa ei ehkä niinkään voi tietää tai arvata tulevan kehityksen täsmällistä suuntaa vaan tiedostaa poikkeuksellisen korostunut epävarmuus itsessään.

# ETLA



---

## Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

**ETLA Economic Research**

ISSN-L 2323-2463  
ISSN 2323-2463

Kustantaja: Taloustieto Oy

Puh. 09-609 900  
[www.etla.fi](http://www.etla.fi)  
[etunimi.sukunimi@etla.fi](mailto:etunimi.sukunimi@etla.fi)

Arkadiankatu 23 B  
00100 Helsinki

---